

C176 – Madenlerde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi, 1995 (No. 176)¹

**Madenlerde Güvenlik ve Sağlıkla ilgili Sözleşme
(Yürürlüğe giriş tarihi: 5 Haziran 1998) Kabul ediliş:
ILC'nin 82. Oturumu, Cenevre (22 Haziran 1995) - Statü:
Güncellenmiş belge (Teknik Sözleşme).**

Başlangıç

Uluslararası Çalışma Ofisi Yönetim Kurulu tarafından Cenevre'de toplanan ve 6 Haziran 1995 tarihinde Seksen İkinci Oturumunu gerçekleştiren

Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Konferansı,

Zorla Çalıştırmanın Yasaklanması Sözleşmesi, 1957; Radyasyondan Korunma Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı, 1960; Makinelerin Korunma Tertibatı ile Teçhizi Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı, 1963; İşte Yaralanma Tazminatı Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı, 1964; Asgari Yaş (Yeraltında Çalışma) Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı, 1965; Gençlerin Tıbbi Muayenesi (Yeraltında Çalışma) Sözleşmesi, 1965; Çalışma Ortamları (Hava Kirliliği, Gürültü ve Titreşim) Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı, 1977; Mesleki Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı, 1981; Mesleki Sağlık Hizmetleri Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı, 1985; Asbest Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı, 1986; İnşaat İşlerinde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı, 1988; Kimyasal Maddeler Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı, 1990 ve Büyük Endüstriyel Kazaların Sözleşmesi ve Tavsiye Kararı, 1993 başta olmak üzere ilgili Uluslararası Çalışma Sözleşmelerini ve Tavsiye Kararlarını kaydederek,

Madencilik sanayiinde karşılaştıkları tehlikeler ve risklerle ilgili olarak alınacak güvenlik ve sağlık önlemlerinin hazırlanmasında ve uygulanmasında işçilerin bilgiye, eğitime ve gerçek anlamda kendilerine danışılmasına hem ihtiyaçları hem de hakları olduğunu dikkate alarak,

Madencilik faaliyetleri nedeniyle işçilerin ve halktan kişilerin maruz kalabilecekleri ölümlerin, yaralanmaların ya da hastalıkların veya çevreye verilebilecek zararın önlenmesi gerekliliğini kabul ederek,

Uluslararası Çalışma Örgütü, Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu ve ilgili diğer kurumlar arasındaki işbirliği ihtiyacını ve bu kuruluşlar tarafından yayınlanan kurallar ve kılavuzları dikkate alarak,

Oturumda gündemin dördüncü maddesini oluşturan madenlerde güvenlik ve sağlıkla ilgili belirli önerilerin benimsenmesi yolundaki kararlar ve

¹ ILO Türkiye Ofisi tarafından 19 Mayıs 2014 tarihinde yaptırılan resmi olmayan çeviri.

Bu önerilerin uluslararası bir Sözleşme biçimine dönüşmesini kararlaştırarak, bin dokuz yüz doksan beş yılının Haziran ayının yirmi ikinci gününde, Madenlerde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi, 1995 olarak adlandırılabilir aşığıdaki Sözleşmeyi kabul etmiştir:

BÖLÜM I. TANIMLAR

Madde 1

1. Bu Sözleşme'nin amaçları açısından **maden** aşığıdaki yerleri kapsar -
 - (a) özellikle aşığıda belirtilen faaliyetlerin gerçekleştirildiğı, yüzeydeki ya da yer altındaki mekânlar:
 - (i) bulunulan zemine mekanik müdahalelerde bulunarak, petrol ve gaz hariç olmak üzere maden aranması;
 - (ii) petrol ve gaz hariç olmak üzere maden çıkartılması;
 - (iii) çıkartılan materyalin, kırma, öğütme, yoğunlaştırma ya da yıkama dâhil çeşitli şekillerde hazırlanması ve
 - (b) yukarıda (a) maddesinde atıfta bulunulan faaliyetlerle bağlantılı olarak kullanılan her tür makine, donanım, cihaz, şantiye, binalar ve mühendislik yapıları.
2. Bu Sözleşme'nin amaçları açısından **işveren**, bir madende bir ya da daha fazla sayıda işçi, duruma göre operatör, baş yüklenici, yüklenici ya da taşeron çalıştıran gerçek ya da tüzel kişidir.

BÖLÜM II. UYGULAMA KAPSAMI VE ARAÇLARI

Madde 2

1. Bu Sözleşme tüm madenler için geçerlilik taşır.
2. Bu Sözleşmeyi onaylayan bir Üyenin yetkili mercii, ilgili işveren ve işçi kesimlerinin temsil kabiliyeti en fazla olan örgütleriyle istişarelerde bulunduktan sonra:
 - (a) ulusal yasa ve uygulamalar çerçevesinde bu madenlerde sağlanan genel koruma, Sözleşme hükümlerinin eksiksiz uygulanması sonucunda ortaya çıkacak duruma göre daha geri düzeyde değilse belirli maden kategorilerini ya da Sözleşme'nin belirli hükümlerini uygulama kapsamı dışında bırakabilir;
 - (b) yukarıdaki (a) hükmüne göre belirli kategorilerdeki madenlerin dışarıda bırakılması halinde tedricen tüm madenleri kapsamak üzere planlar hazırlar.
3. Sözleşmeyi onaylayan ve yukarıda 2(a) paragrafında belirtilen imkândan yararlanan bir Üye, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22. Maddesi uyarınca sözleşmenin uygulanması konusunda vermek durumunda olduğu raporlarında, bu bağlamda dışarıda bırakılan belirli maden kategorilerini ve dışarıda bırakma gerekçelerini belirtecektir.

Madde 3

Ülkedeki koşullar ve uygulama ışığında ve ilgili işçi ve işveren kesimlerinin temsil kabiliyeti en fazla örgütleriyle yapılacak istişarelerden sonra Üye, başta bu Sözleşme hükümlerini yaşama geçirecek önlemler olmak üzere madenlerde güvenlik ve sağlıkla ilgili tutarlı bir politika geliştirecek, uygulayacak ve düzenli aralıklarla gözden geçirecektir.

Madde 4

1. 1. Sözleşme'nin uygulanmasını sağlamaya yönelik önlemler ulusal yasa ve yönetmeliklerde belirtilecektir.
2. 2. Gerekliğinde, bu ulusal yasa ve yönetmelikler, yetkili merci tarafından belirlenmek üzere, aşağıdakilerle takviye edilecektir:
 - o (a) teknik standartlar, uygulama kılavuzları ya da kuralları veya
 - o (b) ülkedeki uygulamalara uygun başka uygulama araçları.

Madde 5

1. 1. Madde 4 paragraf 1'de belirtilen ulusal yasa ve yönetmelikler, madenlerde güvenliği izleyip gerekli düzenlemeleri yapacak yetkili mercii belirleyecektir.
2. 2. Söz konusu yasa ve yönetmelikler aşağıda belirtilenleri öngörecektir:
 - o (a) madenlerde güvenlik ve sağlığın gözetilmesi;
 - o (b) madenlerin, yetkili merci tarafından bu amaçla görevlendirilen müfettişler tarafından denetlenmesi;
 - o (c) her biri ulusal yasa ya da yönetmeliklerce belirlenmek üzere, ölümcül ve ciddi kazaların, tehlikeli durumların ve maden felaketlerinin bildirilmesi ve araştırılmasıyla ilgili usuller;
 - o (d) her biri ulusal yasa ya da yönetmeliklerce belirlenmek üzere, kazalar, meslek hastalıkları ve tehlikeli durumlarla ilgili istatistiklerin toplanması ve yayınlanması;
 - o (e) yetkili mercinin, durdurma ya da sınırlandırmaya gerekçe oluşturan durum giderilinceye kadar madencilik faaliyetlerini güvenlik ve sağlık gerekçeleriyle durdurma ya da sınırlandırma yetkisine sahip olması ve
 - o (f) işçilerin ve temsilcilerinin ilgili konularda kendilerine danışılma ve işyerinde güvenlik ve sağlıkla ilgili önlemlere katılma haklarının yaşama geçirilmesine sağlayacak etkili yolların sağlanması.
3. 3. Söz konusu ulusal yasa ve yönetmelikler, madendeki patlayıcıların ve alarm sistemlerinin imalatının, depolanmasının, taşınmasının ve kullanılmasının yetkili ve ehil kişilerce ya da onların doğrudan gözetiminde gerçekleştirilmesini sağlayacaktır.
4. 4. Söz konusu ulusal yasa ve yönetmelikler aşağıdaki hususları ele alacaktır:
 - o (a) madenden kurtarma, ilk yardım ve uygun tıbbi imkânlarla ilgili gereklilikler;
 - o (b) yeraltı kömür madenlerinde ve gerektiğinde diğer yeraltı madenlerinde işçiler için yeterli kurtarıcı solunum cihazları sağlanması ve bunların sürekli bulundurulması;
 - o (c) güvenlik ve sağlık risklerini ortadan kaldırmak ya da asgariye indirmek üzere terk edilmiş madenlerde güvenliği sağlayacak koruyucu önlemlerin alınması;
 - o (d) madencilik işlerinde kullanılan tehlikeli maddelerle ortaya çıkan atıkların güvenli biçimde depolanması, taşınması ve bertaraf edilmesi için yapılması gerekenler ve
 - o (e) gerektiğinde, yıkanmak, üst baş değiştirmek ve yemek yemek için yeterli sıhhi kolaylıkların ve imkânları sağlama ve bunları hijyenik koşullarda muhafaza etme yükümlülüğü.
5. 5. Söz konusu ulusal yasa ve yönetmelikler uyarınca madenden sorumlu işveren, faaliyete başlanmadan önce çalışma alanlarına ilişkin gerekli planları yapacak, önemli bir değişiklik olması halinde bu planları düzenli aralıklarla güncelleyecek ve maden alanında bulunduracaktır.

BÖLÜM III. MADENDE ENGELLEYİCİ VE KORUYUCU ÖNLEMLER

A. İŞVERENLERİN SORUMLULUKLARI

Madde 6

İşveren, Sözleşme'nin bu Bölümü kapsamındaki engelleyici ve koruyucu önlemleri alırken riski de değerlendirecek; neyin akla yatkın, yapılabilir ve uygulanabilir olduğunu dikkate alarak, alandaki örnek uygulamalara bakarak ve gerekli titizliği göstererek bu konuyu aşağıda belirtilen öncelik sırasına göre ele alacaktır:

- (a) riskin ortadan kaldırılması;
- (b) riskin kaynağında kontrol altına alınması;
- (c) güvenli çalışma düzenlemeleri dâhil olmak üzere çeşitli yollarla riskin asgariye indirilmesi ve
- (d) risk varlığını sürdürüyorsa kişisel koruyucu donanım kullanılmasının sağlanması.

Madde 7

İşverenler, kendi denetimleri altındaki madenlerde güvenlik ve sağlık risklerini ortadan kaldırmak ya da asgari düzeye indirmek için gerekli tüm önlemleri alacaklar ve özellikle aşağıdaki hususları gözeticeklerdir:

- (a) güvenli çalışma ve sağlıklı bir çalışma ortamı koşulları sağlanması için, bir iletişim sistemi dâhil olmak üzere, madenin uygun biçimde düzenlenmesi, inşa edilmesi ve elektrik, mekanik ve diğer gerekli cihazlarla donatılması;
- (b) madenin, işçilerin kendilerine verilen işleri kendilerinin ya da başkalarının güvenlik ve sağlığını tehlikeye atmadan yapabilecekleri şekilde faaliyete başlatılması, işletilmesi, sürdürülmesi ve faaliyetinin durdurulması;
- (c) kişilerin kendi yaptıkları işler çerçevesinde bulunabilecekleri alanlarda zeminin sağlamlığını koruyacak adımların atılması;
- (d) mümkün olduğu her durumda ve yer altındaki her çalışma mahalli, için her biri yüzeye ulaşmak için farklı yollarla bağlantılı iki çıkış bulundurulması;
- (e) işçilerin açık olabilecekleri tehlikelerin ve bu açıklığın derecesinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi için çalışma ortamlarının izlenmesi, değerlendirilmesi ve düzenli olarak denetlenmesi;
- (f) girilmesine izin verilen yeraltındaki tüm çalışma mahallerinde yeterli havalandırmanın sağlanması;
- (g) özel kimi tehlikelere açık yerler söz konusu olduğunda, güvenli bir çalışma sistemi ve işçilerin korunmasını sağlamak üzere bir işletme planı ve usulleri hazırlanarak bunların uygulanması;
- (h) yangın ve patlamaların meydana gelmesini ve yayılmasını önlemek, tespit etmek ve gerekli müdahalelerde bulunmak için madencilik çalışmasının doğasına uygun önlemlerin ve ön tedbirlerin alınması ve
- (i) işçilerin güvenliği ve sağlığı açısından ciddi bir tehlike ortaya çıktığında faaliyetlerin durdurulmasını ve işçilerin güvenli bir yere tahliyesinin sağlanması.

Madde 8

İşveren, makul ölçüler içinde öngörüleebilecek sınıai ve doğal felaketler için, her madenin kendisine özgü olmak üzere, bir acil durum hareket planı hazırlayacaktır.

Madde 9

İşçilerin fiziksel, kimyasal ya da biyolojik tehlikelere maruz kalabilecekleri yerlerde işveren:

- (a) işleriyle ilgili tehlikeler, sağlık riskleri, uygun engelleyici ve koruyucu önlemler konusunda işçileri kapsamlı biçimde bilgilendirecektir;
- (b) bu tehlikelere açık olunmasından kaynaklanan risklerin ortadan kaldırılması ya da asgariye indirilmesi için gerekli önlemleri alacaktır;
- (c) olumsuz koşullara açık olma dâhil kaza ya da yaralanma riskine karşı yeterli koruma başka yollardan sağlanamıyorsa, işçilere herhangi bir maliyet getirmeyecek şekilde uygun koruyucu donanımı, gerekli giysileri ve ulusal yasa ve yönetmeliklerce belirlenen diğer imkânları sağlayacak ve bunları sürekli bulunduracaktır ve
- (d) işyerinde yaralanan ya da hastalanan işçilere ilk yardım ve bu işçilerin işyerinden uygun bir sağlık kuruluşuna naklini sağlayacaktır.

Madde 10

İşveren aşağıdakileri sağlayacaktır:

- (a) işçilere herhangi bir maliyet getirmemek üzere, güvenlik ve sağlıkla ilgili konular ve ayrıca verilen işlerle ilgili olarak işçilere yeterli eğitim ve yeniden eğitim programlarının uygulanması ve anlaşılabilir talimatların verilmesi;
- (b) ulusal yasa ve yönetmeliklere uygun olarak, madenin güvenli biçimde işletilmesini sağlamak üzere her vardiyada yeterli denetim ve kontrolün sağlanması;
- (c) yeraltında bulunan kişilerin adlarının ve olası mahallerinin herhangi bir anda doğru olarak bilinmesini sağlayacak bir sistemin oluşturulması;
- (d) ulusal yasa ya da yönetmeliklerde tanımlandıkları üzere tüm kazaların ve tehlikeli olayların araştırılması ve gerekli karşı önlemlerin alınması ve
- (e) kazalar ve tehlikeli olaylarla ilgili olarak, ulusal yasa ve yönetmeliklerde belirtilen raporların yetkili mercilere iletilmesi.

Madde 11

İşveren, mesleki sağlığın genel ilkeleri temelinde ve ulusal yasa ve yönetmeliklere uygun olarak, madencilğe özgü sağlık tehlikelerine açık işçilerin düzenli sağlık kontrollerinin yapılmasını sağlayacaktır.

Madde 12

Aynı madende faaliyetlerin iki ya da daha fazla sayıda işveren tarafından yürütülmesi halinde, madenden sorumlu olan işveren işçilerin güvenliği ve sağlığıyla ilgili tüm önlemlerin yaşama geçirilmesini koordine edecek ve işlerin güvenliğinden birinci derecede sorumlu işveren o olacaktır. Bu hüküm, tek tek işverenleri, işçilerin güvenlik ve sağlığıyla ilgili tüm önlemlerin yaşama geçirilmesi sorumluluğundan kurtarmaz.

B. İŞÇİLERLE TEMSİLCİLERİNİN HAKLARI VE GÖREVLERİ

Madde 13

1. 1. Madde 4’te atıfta bulunulan ulusal yasa ve yönetmelikler uyarınca işçiler aşağıdaki haklara sahiptirler:
 - (a) kazaları, tehlikeli olayları ve olası tehlikeleri işverene ve yetkili mercie bildirmek;
 - (b) güvenlik ve sağlık açısından kaygı duyulmasına neden olacak bir durum varsa, işveren ve yetkili merciden denetim ve araştırma yapılmasını talep etmek ve yaptırmak;
 - (c) kendi güvenliklerini ya da sağlıklarını etkileyebilecek işyeri tehlikelerini bilmek ve bu konularda bilgilendirilmek;
 - (d) işveren ya da yetkili mercinin elinde olup kendi güvenlik ya da sağlıklarını ilgilendiren bilgileri almak;
 - (e) kendi güvenlik ya da sağlıkları açısından ciddi bir tehlikenin oluştuğunu gösteren koşulların ortaya çıktığının söylenebileceği durumlarda madendeki herhangi bir yeri terk etmek ve
 - (f) kendi aralarından güvenlik ve sağlık temsilcileri seçmek.
2. 2. Yukarıda paragraf 1 (f)’de sözü edilen güvenlik ve sağlık temsilcileri, ulusal yasa ve yönetmelikler çerçevesinde aşağıdaki haklara sahiptir:
 - (a) yerine göre, yukarıda (1) paragrafta belirtilen hakların kullanımını dâhil olmak üzere, iş güvenliği ve sağlığıyla ilgili tüm konularda işçileri temsil etmek;
 - (b):
 - (i) işyerinde işveren ve yetkili merci tarafından yapılan denetim ve araştırmalara katılmak ve
 - (ii) güvenlik ve sağlıkla ilgili meseleleri izlemek ve araştırmak;
 - (c) danışmanlara ve bağımsız uzmanlara başvurmak;
 - (d) ilgili politikalar ve usuller dâhil olmak üzere güvenlik ve sağlıkla ilgili konularda işverenle zamanında istişarelerde bulunmak;
 - (e) uzman yetkilinin görüşünü almak ve
 - (f) görev için seçildikleri mahalle ilgili kaza ve tehlikeli durum bildirimlerini almak.
3. 3. Yukarıda 1 ve 2 paragraflarda belirtilen hakların kullanımına ilişkin usuller,
 - (a) ulusal yasa ve yönetmeliklerle ve
 - (b) işverenlerle işçiler ve temsilcileri arasında yapılacak istişarelerle belirlenecektir.
4. 4. Ulusal yasa ve yönetmelikler, yukarıda 1 ve 2 paragraflarda belirtilen hakların herhangi bir ayrımcılık ya da misilleme olmaksızın kullanılabilceğini hükme bağlayacaktır.

Madde 14

Ulusal yasa ve yönetmelikler çerçevesinde işçiler, aldıkları eğitime uygun olarak aşağıdaki görevleri yerine getireceklerdir:

- (a) belirlenen güvenlik ve sağlık önlemlerine uygun davranma;
- (b) koruyucu giysilerin, bu amaçla kendilerine verilen donanımın uygun bakımı ve kullanımını dâhil olmak üzere, kendi güvenlik ve sağlıklarına, ayrıca işbaşında yaptıklarından ya da ihmallerinden etkilenebilecek başkalarının güvenlik ve sağlıklarına gerekli özeni gösterme;

- (c) kendilerinin ya da başkalarının güvenliği ve sağlığı açısından risk oluşturabileceğini dűřündükleri, ancak kendi başlarına gerektiği gibi ele alamayacakları herhangi bir durumu hemen izerlerindeki denetçiye bildirme ve
- (d) Sűzleřme uyarınca iřverene verilen gűrev ve sorumlulukların yerine getirilmesini sađlamak izer iřverenle iřbirliđi yapma.

C. İŞBİRLİĞİ

Madde 15

Madenlerde güvenliđi ve sađlıđı daha iyiye gűtűrmek için iřverenlerle iřçiler ve temsilcileri arasındaki iřbirliđini űzendirmek izer ulusal yasa ve yűnetmeliklere uygun űnlemler alınacaktır.

BŐLŐM IV. UYGULAMA

Madde 16

Őye:

- (a) Sűzleřme hűkűmlerinin etkili biçimde uygulanmasını sađlamak izer, uygun cezalar ve dűzeltici űnlemler dāhil olmak izer gerekli tűm űnlemleri alacaktır ve
- (b) Sűzleřme uyarınca alınacak űnlemlerin yařama geçirilmesine denetlemek izer gerekli denetim hizmetlerini sađlayacak ve bu hizmetlere bařarılı olmaları için gerekli kaynakları tahsis edecektir.

BŐLŐM V. SON HŐKŐMLER

Madde 17

Bu Sűzleřme 'ye iliřkin resmi onay belgeleri kayıt için Uluslararası alıřma Ofisi Genel Direktűrűne iletilecektir.

Madde 18

1. Bu Sűzleřme, yalnızca, onayları Uluslararası alıřma Ofisi Genel Direktűrű 'ne resmen bildirilmiř Uluslararası alıřma Őrgűtű Őyeleri için bađlayıcılık tařır.
2. Sűzleřme, iki Őyenin onayının Genel Direktűre resmen bildirildiđi tarihten 12 ay sonra yűrűrlűđe girecektir.
3. Daha sonra ise bu Sűzleřme, herhangi bir Őye için, onayın resmen bildirildiđi tarihten 12 ay sonra yűrűrlűđe girecektir.

Madde 19

1. Bu Sűzleřmeyi onaylayan herhangi bir Őye, Sűzleřme'nin ilk yűrűrlűđe girdiđi tarihten on yıl sonra, Uluslararası alıřma Ofisi Genel Direktűrű 'ne ileticeđi bir kararla Sűzleřme' den çıkabilir. Bűyle bir çıkıř, kayda geçtiđi tarihin izerinden bir yıl geçmeden geçerlilik kazanmaz.
2. Bu Sűzleřmeyi onaylayan, űnceki paragrafta sűzű edilen on yıllık sűrenin bitiminden sonraki ilk yıl içinde bu maddede űngűrűlen çıkıř hakkını kullanmayan

Üye, çıkış için bir on yıl daha beklemek durumundadır ve dolayısıyla bu Maddede yer alan koşullar uyarınca çıkış, birbirini izleyen her on yılda bir yapılabilecektir.

Madde 20

1. Uluslararası Çalışma Ofisi Genel Direktörü, kendisine iletilen ve kayda geçirilen tüm onaylar ve ihbarları konusunda Uluslararası Çalışma Örgütü'nün tüm üyelerini bilgilendirecektir.
2. Genel Direktör, Örgüt Üyelerine ikinci onay ile ilgili bildirimde bulunurken, Üyelerin dikkatini Sözleşme'nin yürürlüğe gireceği tarihe çekecektir.

Madde 21

Uluslararası Çalışma Ofisi Genel Direktörü, önceki Maddelerde yer alan hükümler uyarınca Genel Direktör tarafından kaydedilen tüm onayları ve ihbarları ayrıntılarıyla birlikte, Birleşmiş Milletler Anayasası'nın 102. Maddesi gereğince Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine iletacaktır.

Madde 22

Uluslararası Çalışma Ofisi Yönetim Kurulu, gerekli görmesi halinde, bu Sözleşme'nin işleyişi konusunda Genel Konferansa rapor sunacak, Sözleşme'nin tümüyle ya da kısmen değiştirilmesi konusunun Konferans gündemine alınmasının yerine olup olmayacağını değerlendirecektir.

Madde 23

1. Konferansın bu sözleşmeyi tümüyle ya da kısmen değiştiren yeni bir Sözleşme kabul etmesi durumunda ve yeni Sözleşme 'de aksi belirtilmedikçe -
 - o (a) eskisini değiştiren yeni bir Sözleşme'nin bir üye tarafından onaylanması, yukarıdaki 19. Madde hükümleri saklı kalmak üzere, yeni Sözleşme'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte otomatikman bu Sözleşme' den hemen çıkılması anlamını taşıyacaktır;
 - o (b) değişiklik yapan yeni Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten başlamak üzere bu Sözleşme Üyelerin onayına kapanmış olacaktır.
2. Bu Sözleşme, kendisini onaylayan, ancak değişiklik yapan Sözleşmeyi onaylamamış olan Üyeler için, bu biçimi ve içeriğiyle her durumda geçerliliğini koruyacaktır.

Madde 24

Bu Sözleşme'nin İngilizce ve Fransızca kopyaları eşit geçerliliktedir.